دریچه

کوبا
جدال ایدئولوژی با اصلاحات

آرمان محمودیان

■ کوبا کشوری که از آن همواره به عنوان آخرین بازمانده نظام کمونیستی یاد می‌شود، امروزه در حال گذراندن اصلاحات منحصر به فردی در نیم قرن اخیر تاریخ خود است. انقلابیون که در آغاز فعالیت خود به جنبش ۲۶ ژوییه معروف بودند، در ابتدای فعالیت‌های خود به جای بر طبل کمونیست کوبیدن به دامن زدن احساسات ناسیونالیستی می‌پرداختند. آنها تا سال ۱۹۶۱ خود را بیشتر به جای یک کمونیست، یک ناجی برای آغاز مبارزه جدید با استعمار امپریالسیم در آمریکای لاتین معرفی می‌کردند. اما در سال ۱۹۶۱ کوبا به‌طور رسمی وارد اتحاد با شوروی شد. در این سال جنبش ۲۶ ژوییه، حزب سوسیالیست و گروه انقلابی ۱۳مارس با پیوستن به یکدیگر سازمان متحدی به‌نام حزب کمونیست کوبا را تشکیل دادند. دلیل این ورود ناگهانی کوبا به بلوک شرق از یک سو چالش‌های داخلی اقتصادی و سیطره شرکت‌های آمریکایی بر زیرساخت‌های اقتصادی کوبا و از سوی دیگر تهدید حمله آمریکا بود.

این سیطره شرکت‌های بیگانه «دولت انقلابی» را به سمت ملی کردن صنایع و رویارویی با بلوک غرب برد. کوبا از سال ۱۹۶۱میلادی آغاز به برقراری روابط تجاری با شوروی کرد و به دنبال آن امضای قراردادی برای صدور شکر به شوروی در ازای نفت‌خام تبعا عامل وابستگی فزاینده اقتصاد کوبا به شوروی بود. با سقوط شوروی در سال ۱۹۹۱، کوبا دچار بحران اقتصادی شد. شوروی به تنهایی ۸۵درصد حجم بازرگانی کوبا را به خود اختصاص می‌داد. با از میان رفتن این شریک، تولید ناخالص ملی کوبا از ۱۹میلیارد دلار به حدود ۱۰میلیارد دلار کاهش یافت. این وضعیت کوبا را مجبور به وضع قوانین موسوم به «شرایط ویژه در دوران صلح» کرد. در این قوانین به خودکفا کردن مزارع دولتی و قانونی کردن دلار آمریکا در کنار پزو و کاهش سوبسیدها و جذب توریست‌های خارجی تاکید شد. این قوانین تا حدی کوبا را از صدمات تحریم‌های آمریکا مصون نگاه داشت. کشتی کوبا هرچند توانست با وضع این قوانین بار سنگین تحریم‌ها را تحمل کند اما نتوانست از گرداب بحران اقتصادی نجات یابد. از سال ۲۰۰۰ به بعد نشانه‌هایی از بی‌ثباتی در اقتصاد کوبا دیده می‌شد به‌طوری که مدت‌ها بعد خود فیدل کاسترو در یکی از مصاحبه‌هایش اذعان کرد «کمونیسم حتی در کوبا هم دیگر سازگار نیست.» این کشتی در سال ۲۰۰۸ ناخدایی جدید به خود دید. در این سال فیدل زمام حکومت را به برادر خود رائول داد. ناخدای جدید از همان آغاز قول اصلاحات را به مسافران داد.

کاسترو کوچک از سال ۲۰۱۰ به طور جدی به ایجاد اصلاحات پرداخت. او در این سال در کنگره حزب کمونیست خط‌مشی این اصلاحات را وضع کرد. در این سال زمینه‌های ایجاد بازار آزاد و جذب بیشتر سرمایه‌گذاری خارجی و داخلی مورد تصویب کنگره قرار گرفتند، هرچند پس از این مصوبه، مالیات ۵۰-۲۵ درصد این مشاغل آزاد را تصویب کرد که گفته می‌شود هدف از این وضع جلوگیری از انباشت ثروت می‌شود. حتی با فرض اینکه این مالیات وضع شده بتواند از انباشت ثروت جلوگیری کند باید گفت که نفس ایجاد بازار آزاد برای رژیم کوبا چالش‌های تئوریک به بار خواهد آورد، زیرا مبانی ابتدایی کمونیسم می‌کوشد با اعمال مالکیت مشترک بر ابزارهای تولید به حذف مالکیت خصوصی برای ایجاد نظام اجتماعی فاقد طبقه خاص و تبعیض طبقاتی بپردازد و همین قایل شدن حق کسب و کار آزاد و پذیرایی سرمایه خارجی حتی با وضع مالیات‌های سنگین از نظر تئوریک منجر به شکل‌گیری طبقه سرمایه‌دار خارجی و مالکان خصوصی داخلی می‌شود که دارای منافات با بعضی از مفاهیم پایه‌ای کمونیسم است.

پس از وضع این قانون در نوامبر ۲۰۱۱ دولت حق خرید و فروش ملک و اتومبیل را پذیرفت هرچند که دولت حق این معاملات را فقط برای شهروندان کوبایی محفوظ دانسته و آن هم محدود به داشتن یک ملک در شهر و یک ملک در روستا دانسته است. اما خود این حق محدود هم با اصل اولیه کمونیسم یعنی بحث «جامعه اشتراکی» دارای تضاد است و حتی به نوعی نشان گذر از مالکیت اشتراکی به سمت مالکیت خصوصی است که این مالکیت پایه نظام اقتصادی سرمایه‌داری است. در حقیقت برخی از بنیان‌گذاران کمونیسم همواره مالکیت خصوصی را سرآغاز نظام سرمایه‌داری می‌دانند و این حق تازه متولد شده ممکن است نوعی قبول سطوحی از نظام سرمایه‌داری محسوب شود. اصلاحات دولت جدید فقط محدود به امور اقتصادی نیست. دولت او در سال ۲۰۱۱ برای اولین بار پس از استقرار کمونیسم در این کشور اجازه بر پایی مراسم عشای ربانی و گرداندن مجسمه قدیسه موسوم به بانوی نیکوکاری در سطح کشور را صادر کرد و حتی چند نفر از مقامات ارشد و رهبران کلیسا در این مراسم حضور یافتند. در سال ۲۰۱۲ پاپ بندیکت شانزدهم در سفری رسمی وارد کوبا شد. شخص رائول کاسترو از او استقبال کرد. در همین سفر دولت رائول با تعطیل کردن «جمعه نیک» که بخش مهمی از عید پاک مسیحیان در آن است موافقت کرد. اجازه برپایی مراسم مذهبی و استقبال از رهبران مذهبی و تعطیلی ایام مذهبی به طور ضمنی پذیرش عقاید مذهبی مردم است در صورتی که در مبانی فکری کمونیسم بارها مذهب را افیون برای جوامع معرفی کردند و اعتقاد به آن را ناشی از ناتوانی و ترس و جهالت بشر دانسته‌اند و در آثار بسیاری از معتقدان به مرام کمونیسم یکی از اهداف «انقلاب پرولتاریا» برانداختن جهل و خرافات است. تحولات اخیر کوبا در تمامی زمینه‌ها چه اجتماعی و چه اقتصادی در آینده کوبا سرنوشت‌ساز خواهد بود. اما گذر زمان مشخص خواهد کرد که این تحولات مقطعی و زود گذر هستند یا باعث خواهند شد در کوبا نیز همچون چین از آرمان‌های «جامعه اشتراکی» فقط در حد یک نماد باقی بماند.

سوسیالیسم منهای کاسترو

مریم امیری

در جولای سال ۲۰۰۶ فیدل کاسترو، ریاست‌جمهوری کوبا مسوولیتی را که قانون اساسی کشور بیش از ۴۰سال به او واگذار کرده بود موقتا به برادرش رائول کاسترو سپرد و خود به بستر بیماری رفت. در آن روز هزاران کوبایی تبعیدی در میامی جشن گرفتند و با آرزوی مرگ «دیکتاتور» پایکوبی کردند. بنیاد ملی کوبا-آمریکا که در سال ۲۰۰۳ با شعار «اول عراق، بعد کوبا» از حمله نظامی به عراق پشتیبانی کرده بود، بی‌درنگ نیروهای مدنی و حتی نظامی را به قیام و براندازی رژیم کمونیستی فراخواند. جرج بوش نیز به کوبایی‌ها اطمینان داد که آمریکا از آنها برای‌گذار به حکومتی دموکراتیک پشتیبانی می‌کند. فرض بر این بود که با رفتن فیدل، هرج و مرج ایجاد شده مردم را در طلب آزادی به خیابان خواهد کشانید؛ اما روز موعود فرارسید و هیچ صدای غیرمعمولی از هاوانا به گوش نرسید. بعد از این بود که نگاه‌ها از تغییر رژیم کوبا برگشت و روی این متمرکز شد که سرنوشت کوبا پس از فیدل کاسترو چه خواهد شد؟

پنج سال بعد در چنین روزی (۱۸ آوریل ۲۰۱۱) فیدل کاسترو، از تمام مناصب رسمی خود از جمله ریاست حزب کمونیست کوبا استعفا داد. او به مدت ۴۷ سال بار قدرت را به تنهایی به دوش می‌کشید. در این مدت مانند هر دیکتاتوری فردی دیگر در دنیا، ناخرسندی‌های زیادی ایجاد کرد که کسری بودجه، بوروکراسی، فقدان‌آزادی در همه زمینه‌ها، حبس مخالفان و مواردی دیگر، از آن‌جمله‌اند. با این همه کوبا تنها کشوری در آمریکای لاتین است که در آن از کودکانِ کارگر و گدا خبری نیست. هیچ بیلبورد تبلیغاتی در شهرهای آن به چشم نمی‌خورد و از معدود کشورهای جهان است که برای ثروت‌اندوزی حدی قایل است. هیچ کشوری در دنیا مراقبت‌های بهداشتی و پزشکی را به خوبی کوبا نتوانسته اجرا کند و یکی از بهترین سیستم‌های آموزش و پرورش دنیا متعلق به کوباست. ۱۱درصد GDP کوبا به بخش آموزش تخصیص داده می‌شود. کشور بعدی با اختلاف بسیار (شش‌درصد) فنلاند است.

کوبا از زمان انقلاب سوسیالیستی در سال ۱۹۵۹ همواره برای قدرت‌های جهانی مساله بوده و هیچ‌یک از دستاوردهای اجتماعی آن به رسمیت شناخته نشده است. اما در سال‌های اخیر روندی شکل گرفته که همزمان با کاهش فشارهای بین‌المللی، توجه مخاطبان خارجی را نیز جلب کرده است: اصلاحات اقتصادی. اصلاحات اقتصادی کوبا به طور رسمی از زمان کناره‌گیری فیدل کاسترو از ریاست‌جمهوری (۱۹ فوریه ۲۰۰۸)، توسط رییس‌جمهور جدید، رائول کاسترو آغاز شد. این روند اما پیش‌تر آغاز شده بود. پس از جولای سال ۲۰۰۶ که فیدل کاسترو به دلیل بیماری کمتر در انظار عمومی ظاهر می‌شد، رائول به تدریج این حرف را بر سر زبان‌ها انداخت که آخرین کشور کمونیستی جهان به سبک شوروی به «تعمیرات اساسی» نیاز دارد. برای مثال در اولین سخنرانی مهم خود در سال ۲۰۰۷ از ناکارآمدی سیستم جمع‌آوری و توزیع شیر توسط دولت انتقاد کرد و گفت کشاورزان باید بتوانند محصول خود را مستقیما به مصرف‌کنندگان محلی بفروشند.

او در فوریه ۲۰۰۸ در اولین سخنرانی خود به عنوان رییس‌جمهور گفت: «باید تلاش کنیم راه‌ها و ابزارهایی بیابیم که موانع را از مقابل نیروهای مولد حذف کنیم. از بسیاری جهات، ابتکارات و خلاقیت‌های فردی می‌توانند موثر و ماندگار باشند.» او همچنین از بی‌انضباطی اجتماعی در تخصیص دستمزدها سخن گفت و پس از مقدمه‌چینی‌های فراوان، به این نتیجه رسید که مردم اصلاحات اقتصادی زیادی از او انتظار دارند (هیچ‌کس نمی‌داند او چگونه به این نتیجه رسید) دیگر اهمیت نداشت که اصلاحات اقتصادی تا چه حد با دقت ایدئولوژیکی کوبا ناسازگار باشد، مهم این بود که سوسیالیسمی نوین و عاری از «مفاهیم غلط و ناپایدار» خلق شود و اینکه باید از تجربه دیگران آموخت «حتی از تجربه‌های مثبت سرمایه‌داری.»

اصلاحات رائول آزاد کردن فعالیت‌هایی را هدف می‌گرفت که تا پیش از این ممنوع بود. چیزهایی مانند خرید و فروش اتومبیل و خانه، حق داشتن کامپیوتر خانگی و تلفن‌همراه و حق داشتن کسب و کار خصوصی. هدف دیگر او رها شدن از اقتصاد برنامه‌ریزی شده و متمرکز بود که به نظر می‌رسید دیگر قانع‌کننده نیست. مثلا در مارس ۲۰۰۸ حمل‌ونقل عمومی و مسکن‌سازی از سطح دولت به شهرداری منتقل شد. کاهش شاغلان دولتی، کاهش یارانه‌ها و کاهش نقش دولت در کشاورزی و خرده‌فروشی به نفع رشد «بخش غیردولتی» از دیگر اهداف اصلاحات رائول بود.

رائول کاسترو هرگز نپذیرفت که برنامه‌هایی که در سر دارد کشور را به سوی سرمایه‌داری غربی سوق می‌دهد. در واقعیت هم تجربه کوبا با نمونه‌های اروپای شرقی تفاوت‌های اساسی دارد. در سپتامبر ۲۰۱۰ دولت اعلام کرد «تیم میلیون» شغل بخش دولتی تا مارس ۲۰۱۱ حذف خواهد شد؛ در وعده دیگری رائول اعلام کرد خدمات رایگان و کمک هزینه‌های بی‌فایده، به‌جز مواردی که در قانون‌اساسی آمده است (مراقبت‌های بهداشتی، آموزش‌وپرورش و تامین‌اجتماعی) به زودی حذف می‌شوند. قانون پرداخت دستمزد برابر نیز در همان اوایل (سال ۲۰۰۸) لغو شد. نابرابری هم‌اکنون نیز در کوبا وجود دارد و به‌زودی جنبه قانونی پیدا خواهد کرد. در مارس ۲۰۰۹ رائول، تیم اقتصادی دولت برادرش را تصفیه کرد و آنها را با نظامیان مورد اعتماد خود و تکنوکرات‌های اصلاح‌طلب جایگزین ساخت. دو ماه بعد رییس بانک‌مرکزی را نیز عوض کرد. تیم جدید اقتصادی در نخستین اقدام خود هزینه‌های دولت و میزان واردات را کاهش داد. سپس طرح‌هایی برای توسعه کشاورزی در حاشیه شهرها ارایه کرد که عمدتا پیشنهاد واگذاری قطعه زمین‌های کوچک کشاورزی به کشاورزان خصوصی بود.

اما آیا اینها به معنی این است که کوبا به انقلاب سوسیالیستی خود پشت کرده است؟ مقامات بلندپایه حزب کمونیست چنین چیزی را نمی‌پذیرند. رییس‌مجلس شورای‌ملی در پاسخ می‌گوید: «ما حداکثر سعی خود را می‌کنیم تا سوسیالیسم را حفظ کنیم، ولی نه آن سوسیالیسمی که خوابش را می‌دیدیم، بلکه سوسیالیسمی که اینجا و در شرایطی که پیش‌رو داریم، امکان تحقق دارد.» سپس ادامه می‌دهد: «کوبا درهای خود را به سوی بازار جهانی و به سوی سرمایه‌داری، خواهد گشود. ایده سوسیالیسم در یک کشور به راحتی قابل اجرا نیست. به ویژه اگر صنعت داخلی ضعیف و کوچک باشد.» رائول نیز در دسامبر ۲۰۱۰ در مجلس شورای ملی اعلام کرد: «در مسیری گام نهاده‌ایم که دشواری‌های زیادی پیش‌روی آن است. ولی مساله این است که اگر اکنون در راه رفته‌مان تجدید نظر نکنیم خیلی دیر می‌شود و سقوط خواهیم کرد.»

کاری که تاکنون رائول برای فرار از سقوط کرده است پروبال دادن به کسب و کارهای خصوصی و اعطای خودمختاری بیشتر به آنها در مقابل دولت است. در سال ۲۰۱۰ ارگان رسمی حزب کمونیست اعلام کرد که کسب‌وکارهای خصوصی و شهروندان خوش‌فکر نقش بزرگی در موفقیت و تداوم مدرنیزه کردن مدل اقتصادی کوبا ایفا می‌کنند. بانک‌ها نیز با همین هدف اعطای وام به شاغلان غیردولتی را آغاز کردند. تا همین اواخر تنها تعاونی‌های کشاورزی به وام دولتی دسترسی داشتند. بخش خصوصی قرار است صدهاهزار شغل در کوبا ایجاد کند و از بار مشاغل عمومی بکاهد. شمار صاحبان کسب‌وکار خصوصی اکنون حدود ۳۰۰ هزار نفر تخمین زده می‌شود (دو برابر سال گذشته)، شمار فعالیت‌های مجاز اقتصادی به ۱۸۱ رسیده و میزان مالیات نیز برای آنها کاهش یافته است.

آیا اصلاحات کوبا تنها به اصلاحات اقتصادی محدود شده است؟ مارینو موبلو یکی از معاونان رائول می‌گوید: «تا زمانی که اقتصاد کشور دچار لرزه‌های شدید است، اصلاحات سیاسی در کار نخواهد بود.» اما این واقعیت ندارد. دست‌کم می‌دانیم دولت جدید متعهد شده دوره‌های مسوولیت سیاسی را به ۱۰ سال کاهش دهد. اخیرا رائول در این‌باره گفته است: «اصلاحات قانون‌اساسی به شدت لازم است، اما حتی پیش از آن رهبران حزب باید تغییرات را در عمل پیاده کنند.» او همچنین عمر سیاسی رهبران رده‌بالای حزب را (از جمله خودش) به دو دوره پنج‌ساله محدود کرد. اصلاحات سیاسی رائول به گفته خودش تنها برای تداوم حکومت کمونیستی نیست بلکه پاسخی به نیازهای نسل جدید است. مثلا در کنگره این بحث پیش آمد که چگونه می‌توان جایگاه زنان، سیاهان و جوانان را در دولت و حزب ارتقا داد. متعاقب آن بسیاری از پست‌های میانی دولت تغییر کرد و به نیروهای جوان‌تر سپرده شد. همچنین تنها چند روز پس از به قدرت رسیدن رائول، کوبا تعهدنامه حقوق بشر را امضا کرد. تحت تاثیر چنین اصلاحاتی رویکرد بین‌المللی نسبت به کوبا ملایم‌تر شد. به عنوان مثال اتحادیه اروپا تحریم علیه کوبا را لغو کرد. مجمع عمومی سازمان ملل نیز با اکثریت قاطع به پایان‌دادن تحریم‌ها علیه کوبا رای داد. تنها آمریکا و اسراییل با آن مخالفت کردند.

در نهایت مهم‌ترین پرسش این است که اصلاحات اقتصادی و رویکرد پراگماتیستی رائول تا چه اندازه توانسته کوبا را از پرتگاهی که خطر سقوط در آن را مکررا اعلام می‌دارد، دور کند؟ برای یافتن پاسخ باید بیشتر صبر کنیم، تا زمانی که اصلاحات در جامعه کوبا حک شود و جای خود را باز کند. «احیای کشاورزی» از مهم‌ترین سرفصل‌های اصلاحات اقتصادی رائول کاسترو است. به گفته خودش بخش کشاورزی با سیستم فعلی به اندازه کافی مواد غذایی تولید نمی‌کند و به هر طریق ممکن (یعنی اعطای زمین بیشتر به کشاورزان خصوصی) باید عملکرد آن را بهبود بخشید. در مارس ۲۰۰۸ اصلاحات فراگیر کشاورزی آغاز شد. حالا چهار سال از آن زمان می‌گذرد. تنها می‌دانیم در می ۲۰۱۰ بدترین برداشت محصول نیشکر از ۱۹۰۵ به این سو رقم خورد و در سپتامبر ۲۰۱۱ وزارت نیشکر از دولت حذف شد تا نشان دهد این محصول نمادینِ کوبا تا چه حد از اوج خود افول کرده است.

عکس: Reuters

روند اصلاحات در کوبا پس از به قدرت رسیدن «رائول کاسترو»

۱۹ فوریه ۲۰۰۸: اعلام استعفای فیدل کاسترو از ریاست‌جمهوری کوبا طی نامه‌ای در ارگان حزب کمونیست

۲۴ فوریه ۲۰۰۸: اعلام ریاست‌جمهوری رائول کاسترو

۲۸ فوریه: پیوستن کوبا به تعهدنامه حقوق بشر

۲۸ مارس ۲۰۰۸: لغو ممنوعیت داشتن تلفن‌همراه

۱ آوریل ۲۰۰۸: اعطای وام به کشاورزان بخش خصوصی به عنوان بخشی از برنامه احیای کشاورزی

۱۱ آوریل: ارگان حزب اعلام کرد اصلاحات کشاورزی تنها سکوی پرشی به اصلاحات بیشتر است.

۱۱ آوریل ۲۰۰۸: آغاز اصلاحات در بخش مسکن

۲ می ۲۰۰۸: لغو ممنوعیت داشتن کامپیوتر خانگی

۱۱ ژوئن ۲۰۰۸: لغو قانون پرداخت دستمزد برابر

۱۹ ژوئن ۲۰۰۸: لغو تحریم‌های اتحادیه اروپا علیه کوبا

۱۱ مارس ۲۰۰۹: لغو محدودیت‌های آمریکا برای کوبایی‌های ساکن آمریکا در رفت‌وآمد به کوبا

۳۰ مارس ۲۰۰۹: آغاز مذاکرات کوبا و آمریکا پیرامون مساله مهاجرت، همکاری دوجانبه در مبارزه با قاچاق موادمخدر و آمادگی در مقابل بلایای طبیعی

۱۸ جولای ۲۰۰۹: اعلام اعطای حداکثر ۴۰ هکتار از زمین‌های خالی دولت به کشاورزان بخش خصوصی

۲۹ جولای ۲۰۰۹: آغاز به اکتشاف نفت توسط کوبا در خلیج مکزیک

۳۱ جولای ۲۰۰۹: کاهش شدید رشد اقتصادی و اعلام یک «بحران جدی»

۱ آگوست ۲۰۰۹: اعلام کاهش هزینه‌ها در بخش آموزش و پرورش و بهداشت و درمان

۱ آوریل ۲۰۱۰: خصوصی‌شدن برخی آرایشگاه‌ها و سالن‌های زیبایی

۵ می ۲۰۱۰: بدترین برداشت محصول نیشکر در صد سال اخیر

۱۶ می ۲۰۱۰: مجازبودن کشاورزان برای تامین ابزار مورد نیاز خود از بازار به طور مستقیم (پیش از این دولت ابزار کشاورزی را در اختیار کشاورزان قرار می‌داد)

۱ آگوست ۲۰۱۰: برنامه دولت برای اشتغال مولدتر: گسترش کسب و کار خصوصی

۱۳ سپتامبر ۲۰۱۰: فدراسیون کارگران کوبا اعلام کرد بیش از ۵۰۰ هزار شغل از بخش دولتی حذف خواهد شد.

۲۶ اکتبر ۲۰۱۰: رای مجمع عمومی سازمان ملل به لغو تحریم‌ها علیه کوبا

۱۸ دسامبر ۲۰۱۰: رائول دوباره تاکید کرد که آینده انقلاب در خطر است و اصلاحات اقتصادی بیشتری مورد نیاز است و یادآوری کرد اصلاحات به معنای تقویت سوسیالیسم است نه جایگزین کردن آن.

۲۸ مارس ۲۰۱۱: سفر جیمی کارتر به کوبا برای بحث درباره بهبود روابط واشنگتن-هاوانا و سیاست‌های اقتصادی کوبا

۳۰ مارس ۲۰۱۱: پرداخت اعتبار به کشاورزان و صاحبان کسب و کار کوچک توسط بانک‌ها

۱۸ آوریل ۲۰۱۱: تصویب دستورالعمل اصلاحات اقتصادی در اجلاس حزب کمونیست؛ از جمله توصیه به مجازشدن خرید و فروش اموال خصوصی

۱۹ آوریل ۲۰۱۱: اعلام جایگزینی رائول کاسترو با فیدل کاسترو به عنوان رییس حزب کمونیست

۲۸ سپتامبر ۲۰۱۱: آزادشدن خریدوفروش اتومبیل برای همه

۲۹ سپتامبر ۲۰۱۱: حذف وزارت نیشکر

۲۶ مارس ۲۰۱۲: دیدار پاپ بندیکت شانزدهم از کوبا

روزنه

کوبا
محور اجلاس سران قاره آمریکا

■ اجلاس سران ۳۳ کشور آمریکایی در کلمبیا روز ۱۵ آوریل بدون جمع‌بندی معین و امضای بیانیه مشترک به کار خود پایان داد. دلیل ناهماهنگی میان اعضای این نشست دو روزه که در کلمبیا برگزار شد، موضوع کوبا و بحث حضور یا ادامه عدم حضور این کشور در اجلاس کشورهای آمریکایی عنوان شده است. ایالات متحده آمریکا و کانادا بر عدم حضور کوبا در نشست‌های آتی این اجلاس اصرار ورزیدند؛ تصمیمی که با مخالفت سایر سران کشورهای آمریکایی روبه‌رو شد و بی‌نتیجه ماندن بزرگ‌ترین اجلاس تاریخ قاره آمریکا را در پی داشت. کوبا تنها کشور قاره آمریکاست که از نیم‌قرن پیش (۱۹۶۲ میلادی) از حضور در اجلاس سران این قاره محروم بوده است. رییس‌جمهوری آمریکا به دلیل آنچه فقدان ساختارهای دموکراتیک در کوبا عنوان می‌شود، مخالفت اصولی خود با حضور کوبا در این دوره از اجلاس را پیشتر اعلام کرده بود. با آنکه پیش از آغاز اجلاس بحث‌ها در مورد کوبا شدت گرفته بود، اما کمتر ناظری بر این باور بود که همین موضوع باعث دودستگی در اجلاس و عدم امضای بیانیه مشترک کشورهای عضو شود. موضوع حضور کوبا در اجلاس کشورهای آمریکایی به حدی اهمیت یافت که برخی از کشورهای چپ‌گرای منطقه تهدید کردند، چنانچه کوبا در دور بعدی اجلاس حضور نیابد و آمریکا و کانادا از حق وتوی خود برای جلوگیری از حضور این کشور استفاده کنند، آنها نیز برای همیشه از شرکت در اجلاس کشورهای آمریکایی خودداری خواهند کرد.

اما موضوع کوبا تنها موضوع مورد اختلاف میان سران کشورهای آمریکایی نبود. آنها بر سر معضل بزرگ قاچاق موادمخدر نیز به توافق لازم دست پیدا نکردند. برخی از کشورهای آمریکای مرکزی پیشتر پیشنهاد داده بودند با هدفمند کردن تولید، توزیع و مصرف موادمخدر، کنترل بیشتری بر باندهای قاچاق موادمخدر اتخاذ شود. این نظر نیز با مخالفت آمریکا روبه‌رو شد. باراک اوباما در این‌باره گفت: «راه مبارزه با افزایش قدرت کارتل‌های موادمخدر در این منطقه، ایجاد اقتصاد قوی‌تر، تاکید بر اجرای قانون و ایجاد ساختار امنیتی بهتر است.» رییس‌جمهور آمریکا در ادامه افزود: «عقیده شخصی من و دولتم این است که قانونی کردن مواد اعتیادآور راه‌حل این موضوع نیست.»
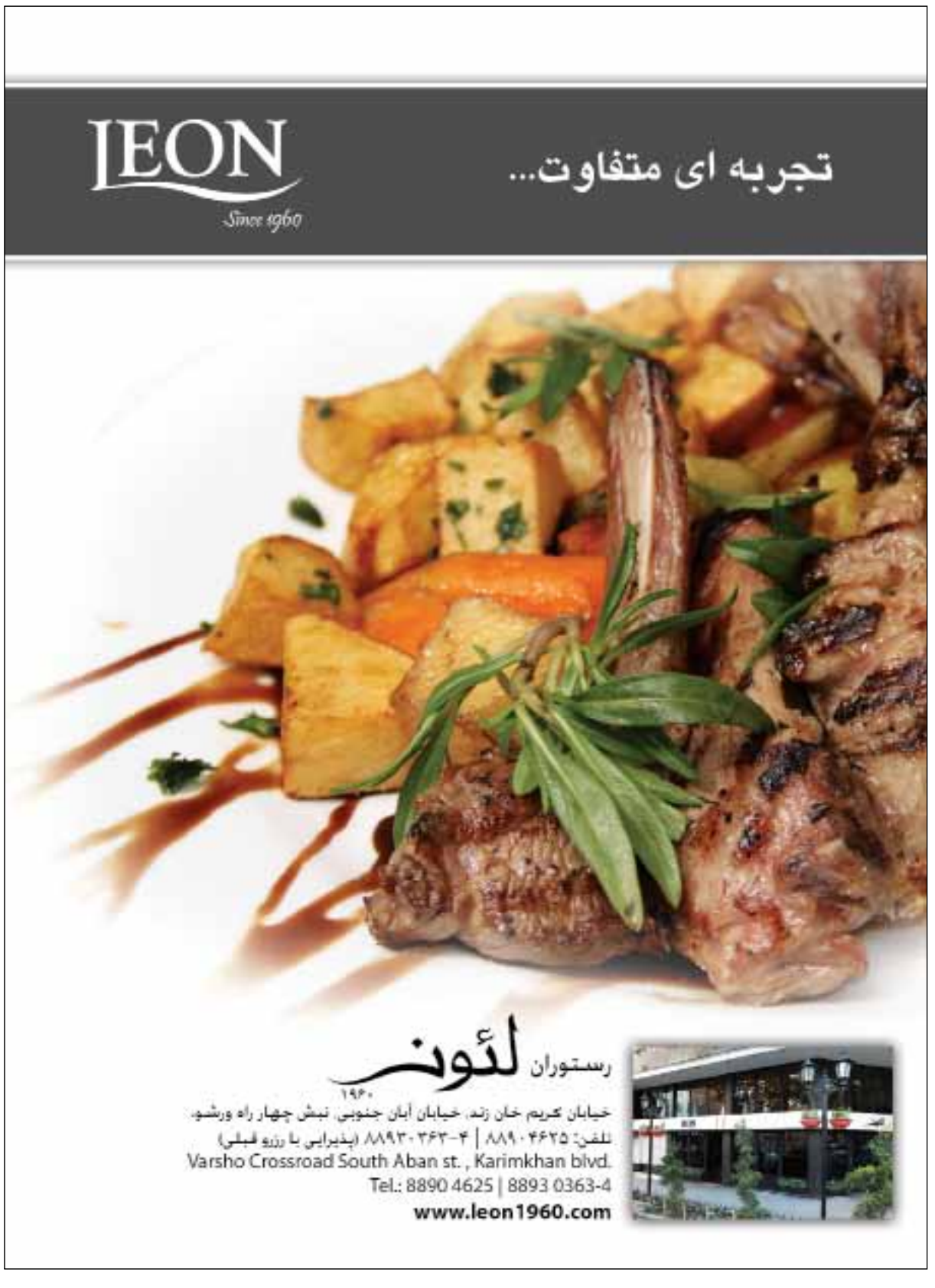
منبع: خبرگزاری آلمان